

Cep Telefonu “sürüş kipi” hayata bağlar

İkibinli yılların başlarında ülkemizde ABS'li otobüslerin devreye girmesiyle yoğun bir şekilde “Cep Telefonu ABS'yi etkiliyor mu?” sorusu soruluyor ve otobüslerde yolculardan cep telefonlarını kapatmaları isteniyordu. Gerçekte ABS ve tesisatı elektromanyetik alan (EMC) testinden geçtiği için, kabloların yaralanması veya bu tesisata dışardan müdahale edilmesi dışında, bu olasılık mümkün değildi. Kısa süre içinde cep telefonundan ABS'nin değil sürücülerin etkilendiği ortaya çıktı. Sürücülerin cep telefonu ile konuşmaları veya yazışmaları kazalara neden olmaktaydı. AB'de ve ülkemizde sürücünün cep telefonu ile elde konuşması ve mesajlaşması yasaklandı. Konuşurken iki elin sürekli direksiyonda olacağı özel donanım “eller serbest” (handsfree) şart koşuldu. Sürücünün gözünün yoldan uzaklaşması yanında dikkatinin konuşulan veya yazışılan konuya kayması algı ve tepki süresini uzatıyordu. Araştırmalar sürüş sırasında konuşmanın da yasaklanması gerektiğini gösteriyordu.

Sürücülere sürüş sırasında cep telefonu ile konuşma ve mesaj yazma olanağı verecek seviyede teknik altyapı ancak beşinci seviye “kendigider” (otonom) araç teknolojisiyle ve 2030'dan sonra mümkün görülmekte. **Peki, 2030'a kadar ne olacak?**

ABD'de trafik ölümleri artarak **2015'de 30bin, 2016'da 36bin, 2017 ve 2018'de 40bin** oldu. Bu artışta baş şüpheli, özellikle genç sürücülerin, cep telefonu ile mesaj yazmaları ve okumaları. ABD'de yılda **4bin** kişinin (günde 8 kişi) bu nedenle yaşamını yitirdiği tahmin edilmekte. ABD'de sürüş sırasında cep telefonu kullanımı ve mesajlaşma cezaları artarken sürüş sırasında kullanımı sınırlayan yazılımların zorunlu olması tartışılıyor.

2014'de Teksas ve 2017'de Kaliforniya'da olan birisi ölümlü iki arkadan çarpma kazası ve ardından yaşanan hukuksal süreç sonrası bir telefon üreticisinin (Apple) 2014'de patenti onaylanan “**araç kullanırken rahatsız etme**” (do not disturb while driving) uygulamasını Ekim 2017'de (i-Phone IOS 11) devreye alması bu gelişmelerin bir sonucudur.

ABD'de telefon hizmet sağlayıcısı AT&T'nin telefon markasından bağımsız “**bekleyebilir**” (it can wait) adıyla bir uygulaması, başka yazılım şirketlerinin de benzer uygulamaları var. Bu uygulamalar Bluetooth'la telefonuna bağlı olan sürücünün telefonunu “sürüş kipi”ne (drive mode) aldıktan sonra araç kullanırken mesaj yazmasını veya okumasını, hızlı arama dışında telefon çevirmesini ve dışardan, acil durumlar dışında, aranmasını engelliyor. Bu sırada arayan veya mesaj yazan kişiye “**şu an araç kullanıyorum, durunca sizi ararım**” veya “**şu an araç kullanıyorum durunca mesajınızı okuyup yanıtlarım**” gibi haber veriyor.

512 milyon nüfuslu AB'de 2018 yılında trafik kazalarından 25100 kişi yaşamını yitirdi. Bu sayının milyon nüfusa oranı **49** kişidir. AB'de bu ortalamanın en kötü olduğu iki ülke **96** kişi ile **Romanya** ve ardından **88** kişi ile **Bulgaristan**'dır.

82 milyon nüfuslu Türkiye'de 2018 yılında kaza yeri ve kazadan sonraki 30 gün içinde **6675** kişi yaşamını yitirdi. Bu sayının milyon nüfusa oranı **81** kişi. Alınan yeni tedbirler ve belki de ekonomik daralmanın etkisiyle, Türkiye'de 2019 yılının ilk altı ayında 2018'e göre **kaza yerindeki** ölümlerde **%35**'lik bir azalma oldu ve **1054** kişiye düştü. Bu düşüşün sürmesi durumunda 31.07.2012 tarihli “Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı” ile gelen **Trafikte 2020 Hedefinin** yakalanması olanağı doğdu. Ek tedbirlerle bu hedef yakalanırsa AB içinde örnek gösterilecek bir başarı elde edilmiş olacaktır.

GSM hizmet sağlayıcılarının cep telefonu markasından bağımsız olarak geliştirecekleri ve başlangıçta gönüllü olacak “sürüş kipi” uygulamasıyla, trafik kazaları azalırken “sürüş kipi” insanları hayata bağlayacaktır.

Alpay Lök / Mak.Y.Müh / 01.08.2019

*) Drive mode veya sürüş mode'u yerine neden sürüş kipi? İngilizce'nin baskın olduğu bu günlerde ilköğretim dilbilgisi dersinden hatırladığımız Türkçe kip kelimesini yaşatmak ve gelecek kuşaklara taşımak görevimizdir.